

Opinie: Boeren in (n)iemandland

Salland Centraal 6-12-2016 om 09:03

"Ik zie in de agrarische praktijk vooral dat boeren er veel alleen voor staan: ze boeren als het ware in niemandsland. Het kan anders: boeren in iemandsland. Slechts een letter verschil in een woord, maar een groot verschil in ervaren betrokkenheid."

Door Jack Steeghs

Gerlant Zielman schreef eerder deze maand op Salland en Vechtdal Centraal de opinie getiteld 'Welke dominee wil de boeren wél een hart onder de riem steken?' Aan het eind verzucht hij: '...diep van binnen hoop ik dat er een dominee is die zich geroepen voelt en ons Sallanders wel een stukje op weg helpt'.

Ik las het stuk van Gerlant en voel me aangesproken. Ik ben geen dominee, maar wel een professional in het levensbeschouwelijke vak (pastor in Den Bosch). Bovendien ben ik boer geweest en combineer ik mijn huidige baan met zelfstandig ondernemerschap onder het pseudoniem 'vroedman' (www.vroedman.nl).

Ik zie in de agrarische praktijk vooral dat boeren er veel alleen voor staan: ze boeren als het ware in

niemandsland. Het kan anders: boeren in iemandsland. Slechts een letter verschil in een woord, maar een groot verschil in ervaren betrokkenheid.

Landbouw en kerk, van bijeen tot uiteen

Als ex-varkenshouder in Brabant en tegenwoordig pastor en landelijk actief als zelfstandige weet ik van binnenuit waar ik over praat.

Landbouw en kerken zijn vanaf de zestiger jaren in de vorige eeuw elk hun eigen weg gegaan. Een logisch gevolg van het moderniseringsproces; we hebben er de nodige zegeningen aan te danken. Bijvoorbeeld goed voedsel tegen relatief lage prijzen. Boeren krijgen meer grip dan ooit op hun werk en inkomen. In diezelfde periode raken kerken meer maatschappelijk betrokken op de problemen in de wereld. De agrarische wereld om de hoek komt bij kerken goed in beeld op het moment dat diverse dierziektecrises opspelen.

Rond de millenniumwisseling worden er in het hele land regionale werkgroepen landbouw en kerken opgericht. Die in Overijssel is de eerste en een tijdlang succesvol met een brug tussen boer en burger. Tegenwoordig zijn deze werkgroepen bijna allemaal verdwenen. De werkgroepencultuur raakt uit. Nu zijn er nieuwe initiatieven nodig om een brug te slaan tussen de steeds verder verzakelijkte landbouw en de steeds meer met zichzelf bezige kerk.

Ik realiseer me dat ik met deze woordkeuze niet elke praktijksituatie recht doe. Maar ik zie dit wel als leidende tendens. Het kan anders, beter. Omdat een netwerkverbinding landbouw/kerk zo voor de hand ligt.

Landbouwbeoefening

Verzakelijking of niet. De huidige landbouwbeoefening belooft voor veruit de meeste sectoren geen zonnige financiële toekomst. Dat kan niet anders. Landbouw rendeert per definitie financieel niet.

Op deze plaats gaat voor een groot deel de vergelijking met de zorg op. Ook zorgtaken renderen financieel niet. Zorgtaken doen een beroep op alle mensen van goede wil om gedaan te worden. Niet meer, niet minder. Zo worden er in de landbouw dagelijks koeien verzorgd en varkens gevoerd. Niet alleen omdat het geld oplevert, ook omdat de aanwezigheid van vee erom vraagt verzorgd te worden. En deze betrokkenheid van mens op dier is door de eeuwen heen kennelijk zo aanstekelijk overgedragen dat elke keer weer nieuwe generaties opstaan. Tegen de economische verdrukking in. Deze manier van werken en leven voedt mensen met een bepaalde mentaliteit. Dat kan niet anders.

Hiermee raak ik gaandeweg aan de kerk. Aan levensbeschouwing, aan de zin van het leven in een perspectief van uiteindelijkheid.

Kerk

Tegenwoordig komen kerken vooral in het nieuws als iets van vroeger: grijze hoofden, afnemende betrokkenheid. Nieuwe initiatieven zijn er zeker. Vooral in de meer stedelijke gebieden, nauwelijks op het platteland. En al helemaal niet in het economische leven op het platteland.

Dat vind ik vreemd omdat kerken vanuit hun bronnen een boodschap verkondigen die hen aanvuurt om actief te worden in de eigen omgeving. Elke katholieke mis eindigt met de oproep: ga en maak het waar. De wereld in. Niet perse omdat alles opnieuw gekerstend moet worden, wel omdat de boodschap van kerken een perspectief in zich heeft dat erom vraagt betrokken te worden op het geleefde leven.

Op het platteland ligt bekommernis met de agrarische beroepsbevolking nogal voor de hand. Niet omdat er zoveel boeren zijn, wel omdat het overgrote deel van het landschap door boeren wordt beheerd. Dat roept toch vragen op, zou ik zeggen. Bijvoorbeeld vanuit het verlangen naar verantwoord en lekker voedsel van dichtbij?

De praktijk leert dat het ingewikkeld is om onbevooroordeeld in gesprek te gaan. Het Bijbelse 'rentmeesterschap' kan een mooie ingang zijn voor gesprek met boeren. Maar dan is het zaak niet te moraliseren en de realiteit volop tot zijn recht te laten komen. Het ingewikkelde aan het samenbrengen van landbouw en kerk heeft te maken met verlegenheid. Soms koudwatervrees. Soms een niet weten.

Het niet goed weten wat economie van doen kan hebben met levensbeschouwing, zonder dat er meteen een vinger wordt geheven.

Daarom ben ik trots dat ik onlangs samen met acht collega's ben gestart met een landelijke studiegroep onder de vlag van het werkverband voor kerkelijk opbouwwerk (WvKO) getiteld: Nieuw Kerkzijn Platteland. In een besloten groep hernemen we aan de hand van casuïstiek elkaars deskundigheid en praktijk. We werken toe naar concrete bouwstenen voor kerken op het platteland. Dan gaat het niet alleen om boeren, maar ook om de eigen aardigheden op het platteland. Voorjaar 2018 treden we met een concreet product naar buiten. Er is veel meer mogelijk dan een studiegroep...

Niemandland kan iemandsland worden door jou

Vanuit diverse gesprekken die ik als zelfstandige met boeren voer weet ik dat boeren tegenwoordig hun ambt uitoefenen in een soort van niemandland. Zakelijk zijn er diverse netwerken die agrarische ondernemers onder voorwaarden tijdelijk op weg helpen maar persoonlijk is het helemaal ieder voor zich. Boeren zijn zelf aan zet maar ongelofelijk afhankelijk van hun zakelijke en privénetwerken. Wie als boer deze beide netwerken niet op orde heeft zit per definitie in een lastige hoek.

Oproep

Ik zoek een goede gespreksingang om een netwerk aan betrokkenheid op gang te kunnen brengen. Wie wil net als ik daadwerkelijk iets betekenen zodat boeren op het platteland voortaan in iemandsland hun brood verdienen?

Reacties zijn welkom op: steeghsjack@gmail.com 06-26989411